

י ש י ב ו ת ה מ ל י א ה

הישיבה השבעים ושש

ביום י' בכסליו תשכ"ז, בשעות 3-6 אחה"צ, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים אברמסון, בן-חיים, בן-נון, בנעט, ברגרין, גרינברג, זיידל, ייבין, מלמד, מירסקי, קוטשר, רבין, ריבלין, שירמן, שלי. החברים היועצים האדונים אירמאי, אפרת, לייבל, מורג, מלצר, קרוא רונטל, שבטיאל. המנהל האמרכלי הא' בן-מנחם.

חברי המזכירות: הגברות בהט, גרשטר וקלאר והאדונים איתן, אסטרן מדן.

אורח: הא' אופנבכר, חבר הוועדה למונחי הצילום.

הצטדק על היעדרם: האדונים בורלא, בלאו, דותן, הלקין, טורסיני.

סדר היום: א. דברי אזכרה לא' פרסמן ז"ל

ב. הערות לדו"ח של המזכירות המדעית ולתכנית הפעולה

ג. מונחי ימאות, פרק ט'

ד. מונחי צילום, פרקים ו'-ד.

א. הא' בן-חיים אומר דברים

לזכר אידל פרסמן ז"ל

אני מבקש מן הנמצאים כאן לכבד את זכרו של חברנו מר אידל פרסמן, שהלך ממנו לפני עשרה ימים והוא אך כבן שישים ושתיים. חברנו פרסמן משורר היה. הוא ידע לא רק לשיר את שיריו שלו, את שירי עצמו, אלא חונן בסגולה הנדירה לתרגם תרגום מעולה שירים שכתבם משוררים גדולים בלשונות לעז ונכר, בידיש, ברוסית ובגרמנית. עוד לפני שנבחר כלפני ארבע שנים לאקדמיה ללשון פעל בוועדותיה השונות שבחיפה, העוסקות במקצועות של טכניקה, עד שהכריעו מחלתו. מניסיונו העשיר כמתרגם שירה ודברי פרוזה ומתוך קפדנותו וחרדתו לסגנון העברי שבדורנו תרם תרומה חשובה מאוד לטיב המונחים העבריים לטכניקה. האקדמיה שותפת למשפחתו בצערה ותזכור את חלקו של חברנו פרסמן, ויזכרונו לברכה, במפעלה ללשון העברית. יהי זכרו ברוך!

ב. הא' בן-חיים: לקראת הישיבה הזאת נשלחה לחברים סקירה על פעולת המזכירות המדעית של האקדמיה בשנות תשכ"ה ותשכ"ו וכתוספת לסקירה -

טיוטה לתכנית הפעולות בשנת תשכ"ז

א. המליאה - סדר-היום של ישיבותיה יכלול:

הרצאות מדעיות

דו"חות על עבודת הוועדים והוועדות

1. הסקירה נתפרסמה ביזכרונות האקדמיה כרך י"ג, עמ' 91-98.

הענקת פרס זאלצמאן לשנים תשכ"ד ותשכ"ז והכרזה על הפרסים לשנת תשכ"ח (פרס מפעל מחקרי) ותשכ"ט (פרס מחקר).

ענייני דקדוק – כללי נטיית השם: כללי החולם, הקיבוץ והקמץ הקטן, הצירי והסוגל, הדגש הקל

כללי הכתיב חסר-הניקוד

מונחי בלשנות

שאלות דקדוק מועדות מונחים ומן הציבור

בעיות תקנת הלשון

שמות גיאוגרפיים – צורתם העברית

מונחים במקצועות אלה:

ספרנות, בישול, תרבות הגוף, זואולוגיה, צילום, אלקטרוניקה, גיאודויה, הידרולוגיה, חוק חומרים, ימאות, הנדסת דרכים, חקר העבודה, כימיה, עיבוד נתונים.

ב. המינוח – ועדות המונחים יעסקו בהכנת מילונים ורשימות מונחים במקצועות אלה:

משאבות	ספרנות
ימאות	בישול
בנייה	תרבות הגוף
סרטוט	זואולוגיה
הנדסת דרכים	צילום
יציקה	קשר ואלקטרוניקה
כימיה (3 ועדות)	הנדסת חשמל
פיסיקה	כלי-יד בעבודת מתכת
עיבוד נתונים	הידרולוגיה
חקר העבודה	הכשרת מים והספקת מים

ועדה מיוחדת תברר בעיות יסוד בקביעת מונחים.

ג. הדקדוק – בוועדה לשאלות דקדוק שימושיות יידונו

בפלג לעניינים שיטתיים: כללי הפתח (ניסוח אחרון) ושאר כללי נטיית השם (כמפורט לעיל בתכנית המליאה).

בפלג לעניינים שוטפים: שאלות דקדוק לפי הפניות של ועדות המינוח ושל הציבור.

הוועדה למונחי הבלשנות תמשיך בדיון במונחי התחביר ותחדש את הדיון במונחי הבלשנות הכללית ותורת ההגה.

הוועדה לכתיב תנסח את כללי הכתיב חסר-הניקוד על פי המסקנות וההוראות, שיביא הוויכוח במליאה.

הוועדה לתקנת הלשון תוסיף לדון בעיוותי לשון ברדיו, בעיותונים, בספרי הלימוד ובפי הציבור.

הוועדה לתעתיק שמות גיאוגרפיים תסיים את ניסוח העקרונות לקביעת צורתם העברית של השמות ותציע אותם למליאה.

ד. הפרסומים – עתידים לצאת:

"לשוננו" כרך ל"א

"לשוננו לעם" מחזור י"ח

"זיכרונות האקדמיה" כרך י"ג (תשכ"ו)
 מפתח ל"לשונו" כרך א-כ"ה
 מפתח ל"לשונו לעם" מחזור א-י"ז
 תדפיסים מרשימות המונחים שב"זיכרונות" י"ג
 המילון למונחי הסכרים
 ספר האגרון לרס"ג, מהדורת ג' אלוני
 עברית וארמית נוסח שומרון לו' בן-חיים, כרך ד'.
 יוכנו ויימסרו לדפוס (ועד הפרסומים יקבע את סדר העדיפות):
 ספר דקדוקי הטעמים, מהדורת א' דותן
 המילון למונחי המטאורולוגיה
 המילון למונחי הבטון
 המילון למונחי הימאות, כרך א'
 המילון למונחי חוק החומרים.

ה. המזכירות המדעית

יימשכו כל הפעולות המפורטות בשנים הקודמות.

ו. המילון ההיסטורי של הלשון העברית

תימשך העבודה במקורות בלשון חז"ל ובפיוטים, ויש לשער, שתיגע הכרססת ל-450-500 אלף כרטיסים, בתנאי שיורחב הבניין לפי הצורך.

הא' בן-חיים: בסקירה נזכרה עבודת ההדרכה הנעשית מטעם האקדמיה בשירות השידור. ה' אבא בנדויד ועוזרו עושים שם בעבודת פיקוח והדרכה. חברנו הא' בן-גון נתמנה לחבר ברשות השידור לפי המלצת האקדמיה, וחברנו ה' ייבין בהמלצת מוסד ציבורי אחר. כל הערה שיש בידי חברינו להעיר על ליקויי לשון בשידורים יואילו נא להפנות אל הא' בנדויד או אל המזכירות המדעית. לא כל חבר יודע, מה העצה או ההוראה שניתנה מאת האקדמיה ע"י הא' בנדויד בכל עניין ועניין, ולכן הערה המופנית אל רשות השידור שלא בדרך זו עשויה לגרום קשיים.

הא' לייבל: הא' בנדויד עשה עבודה טובה מאוד, אבל זוהי עבודה שצריכה להימשך. צריך לבדוק יום יום את השגיאות הרגילות ולחנך את הקריינים המקצועיים שידברו עברית טובה. אתמול שמעתי בשידור חדשות "החל..." במקום "החל...", ושגיאות כאלה נשמעות הרבה גם בשידורים אחרים, מלבד השגיאות הגסות בהזכרת שמות אנשים, ספרים ומקומות. הלשון הולכת ומתקלקלת. מה שתוקן בלשונו של קריין זה, לא תוקן אצל קריין שני. זוהי עבודה קשה, אבל צריך לשמור ולעשותה ללא הפסק.

הא' מדן: עבודתו של הא' בנדויד אינה עבודה חד-פעמית. הוא ועוזרו עובדים שם יום יום. גם אני, כהא' לייבל, שומע שגיאות, ואם אני פונה אל הא' בנדויד ואומר לו "בשידור של שעה זו וזו שמעתי...", עונה לי מר בנדויד מיד: "ודאי שמעת כך וכך. כבר הוער הדבר לקרייין". מכאן אתה למד, שמיד לאחר שנשמעה השגיאה, היא נרשמת, ובו ביום שומע הקריין הערה והסברה על כך, והדברים נכתבים בחוזר אל הקריינים ומתפרסמים על לוח בחדר הקריינים, כדי שלא תחזור שגיאה זו ותישנה.

הא' לייבל: אני שמח לשמוע זאת.

הא' ייבין: העניין אינו פשוט כל כך. כחבר במועצת רשות השידור העליתי אף אני את השאלה הזאת בישיבת מליאת המועצה. קיימת שם גם ועדה מיוחדת לענייני לשון, וחברנו הא' בן-נון יושב בה. האמת היא, שלא כל החדשות יכולות להיבדק ולהיערך תחילה בידי הא' בנודיד, אף לא בידי צורך החדשות, מבחינת לשון, שכן יש שנמסרת ידיעה לידיו של הקריין ממש עם כניסתו לאולפן השידור, ואף בתוך שידור המהדורה, והקריין נאלץ לחדרה לפעמים בלי שיספיק לראות את תוכנה לפני שישמיענה. כל דבר שמבחינת הזמן אפשר לבדקו, נבדק בידי הא' בנודיד ועזרו, ובמקומות העלולים לשיבוש ניתן ניקוד. אבל אם מגיעה החדשה ברגע האחרון, אי אפשר להשהותה, ואין זמן להגיה ולנקדה.

נעשים סידורים, שלא להניח לקריינים, שאין הגייתם נכונה, לקרוא חדשות לפני המיקרופון. מלבד השידורים המוכנים מראש יש גם "שידור חי", שבו איש השידור משוחח עם אדם שמתוץ לשירות הרדיו, ובכונן זה אי אפשר לערוך לא את דבריו ולא את דברי בן שיחו. אבל לפי מה שאני קולט אנב האזנה נראה לי, שיש התקדמות עצומה בלשון השידורים בשנתיים האחרונות.

הא' בן-חיים: בתוך דין וחשבון, שהמציא לידינו הא' בנודיד, נאמר: "לא יזכרו שמות בני-אדם, אבל נזכיר שם של מקום, והוא תל-אביב. תכניות המלל הבאות משם בשפע אין עליהן לא פיקוח ולא טיפול. לא טיפול – מפני שיחות טלפון בין ירושלים לתל-אביב או שליחת הערות בדואר אינן דרך וולה ומעשית לטיפול מתמיד בלשון. ולא פיקוח – מפני שאין לנו בתל-אביב אפילו לשונאי אחד במשרה שלמה, שיהא עיסוקו בכך. מטעם זה השידורים הבאים מתל-אביב עוזבים לנפשם, וכל ניסיונותי לטפל בהם ממרחק או בביקוריי לעתים מזומנות לא השיגו תוצאות של ממש. (אפילו הקריינות – שהיא המדור הממושמע ביותר מבחינת הלשון – קריינות הבאה מאולפני תל-אביב, בהכרח נופלת באיכות הלשון מן הקריינות הבאה מירושלים.) ניסיתי לסתום את הפרצה בהושבת לשונאי בחצי משרה בתל-אביב, שהיא בודק את התכניות הכתובות, אבל הניסיון הוכיח, שאין השעות המעטות של עובד בחצי משרה יכולות לתקן הרבה. מי שאינו מאנשי השידור אינו יכול להבחין מה משודר מירושלים ומה מתל-אביב, ומכאן הפליאה בעיני המאזין על השינויים והקפיצות בטיב הלשון בין שידור לשידור".

אלו דברים מתוך דין וחשבון, שהגיש הא' בנודיד לרשות השידור, ושם שוקדים על תיקונו של עניין זה. כפי שאתם שומעים, עיקר הקושי הוא לא בתקציב, שכן רשות השידור מוכנה לשאת בהוצאות נוספות, אלא במציאת בני אדם לעשיית מלאכה זו עם הא' בנודיד, בעיקר בתל-אביב.

הא' בן-נון: דין וחשבון זה נמסר בישיבה שלפני האחרונה בוועדה לענייני לשון ברשות השידור, ובדין באותו דיוח הצעתי לדרוש, שינוקד גיליון החדשות שבידי הקריין, ולו בידי הקריין עצמו (כאמצעי לאילוף הקריין) – אך ללא הצלחה. באחת הישיבות של אותה ועדה הועלתה דרישתו של הא' בנודיד להוסיף 2-3 אנשי לשון נוספים לשירות השידור. הא' גיבתן הבטיח תיקון נאות, וכבר אתמול, בישיבה האחרונה של אותה ועדה, נמסר לנו, שאין צורך אפילו להמתין עד התקציב החדש, מאפריל ואילך, כדי להעסיק אדם נוסף. הא' בנודיד אינו יודע להציע מועמד. אם ימצאו מועמדים מתאימים, נוכל להשפיע השפעה רבה בשירות השידור.

עם זאת אין לבי שלם עם העבודה הנעשית שם, משום שאין הקפדה מספקת על ביעור שימושי לשון שאינם עבריים (כגון "תשקיף לעוד 24 שעות" – הרי אין "עוד" זה הולם את דרכי הלשון) וגם בעניינים אחרים. אין זו שאלה ארגונית אדמיניסטרטיבית, אלא עיקר. תבעתי מן

הוועדה, שתצא בדרישה ללשון מופת, שתחייב את שירות השידור. גם אם אין עדיין קביעות סופיות של האקדמיה בשאלות מסוימות, יבחר שירות השידור, מתוך חיוב עצמי, את הלשון הנקייה ביותר, אותם שימושי לשון שאין חולקים עליהם. דגנו בשאלה זו אתמול. אבל נחוץ גם עידוד מן האקדמיה, שתוכה התביעה להד הרצוי.

הא' בן-חיים: מן הראוי, שנציין את יחס הכבוד, שמראה שירות השידור לאקדמיה, ואת נכונותו להישמע למה שייאמר כאן. אחד הקשיים הוא, שאין אנו יכולים להורות דבר מוסכם בנקל. אפשר לחייב רק במה שהמליאה כבר החליטה בו. לא תמיד אפשר לנו להמליץ על אחת הדרכים. הוועדה המיוחדת לתקנת הלשון, שהעמדנו לפני שנה לשם כך, מצליחה לבוא לידי החלטה בעניינים עקרוניים. והבעיה המעשית המרכזית היא, איך נמצא שניים-שלושה אנשים מיטיבי טעם לעבודת יום יום בשירות השידור.

הא' שירמן: יש להבדיל בין האפשרי ובין הרצוי. אם נדרוש מן הקריין, שיהיה גם בעל הגייה עברית נאה וגם יודע הרבה שפות, גם בעל סגנון עברי טוב, ספק אם נמצא איש כזה. מי כהצרפתים שמדייקים בשפתם, ואף על פי כן גם אצלם מרובות מאוד התלונות על לשון השידור.

הא' מורג: אני מצטרף לדבריו של הא' ייבין, שכן מורגש שיפור ניכר ברמתה של הלשון המשודרת. ונראה, שאין לדרוש מן הא' בנדויד יותר ממה שהשיג בזמן כה קצר. הריני מציע, שמליאת האקדמיה תביע לו את הוקרתה על כך.

הא' לייבל: הקריינים מושפעים מלשון העיתונים. המלה "עוד" חדלה לשמש בעיתונות בכלל. במקום לומר "עוד איש אחד", כותבים "איש נוסף". וכשהעיתונות מתנכרת כך, מה יעשו אזובי, או נכון יותר - עזובי-הקיר?

הא' בן-חיים: אנו מקבלים את הצעת הא' מורג, ומלבד מה שציינו לשבח את רצונה הטוב של רשות השידור, אנו מציינים לשבח את מאמציו והישגיו של הא' בנדויד.

ג. הא' אסטרמן: החזור, שכלל את המונחים הצריכים עיון לשוני שבפרק ט' של מונחי הימאות, שנשלח לחברי האקדמיה באדר א' תשכ"ה. בפרק זה מונחים הנוגעים לטיפול הפיסי (לא המשרדי או המסחרי) במטענים - העברתם לאנייה או מן האנייה, עריכתם בספנה, איגודם לשם העברה וכד'. שם הפרק היה בחזור "מונחי טעינה ופריקה", ואח"כ שונה בקריאה האחרונה "מונחי ניטול מטען" (באנגלית cargo handling).

העירו על החזור הא' ש' אירמאי, ע' איתן, י' בן-נון, ג' ברגרין, מ' זהרי, ש' ייבין, ש' מלצר, ש' סומך, י' שבטיאל.

לאור ההערות חזרה הוועדה ודנה בפרק כולו ב-9 ישיבות ממרחשוון תשכ"ו עד סיוון תשכ"ז.

חברי הוועדה היו: מטעם האקדמיה הא' י' בן-נון, ואנשי המקצוע האדונים י' גרינשפן, ז' הים, א' מרגי, ע' קלמפרר, י' רמגל (חבר כתב). המוכיר היה הא' א' אסטרמן. ד"ר איתן ופרופ' אירמאי עזרו לוועדה בהערותיהם לזיכרון הדברים של כל ישיבה וישיבה.

על הודעת-הסיכום, שנשלחה לחברי האקדמיה ביום ט"ז בתמוז תשכ"ו, נתקבלו הערות מאת האדונים ש' אירמאי, ע' איתן וש' ייבין. הוועדה למונחי הימאות וועדת האיורים מטעם הוועדה המרכזית למונחי הטכניקה דנו בהערות אלו, והן מציעות לאישור המליאה את המונחים שבהודעת-הסיכום הנ"ל בשינויים אחדים, שנשלחו לחברים בהודעה לישיבה זו.

הא' שלי: בהודעה למליאה אני קורא, כי נמחק המונח לְשָׁף. מונח זה מצוי בלשון עובדי

המכס בחיפה, כתרנומו של lift. מאחר שראתה הוועדה להכליל מונח זה ברשימתה, מה ראתה להוציאו, לאחר שעינה בו? ומה אפוא דינו של מונח זה?

הא' בן-גון: תחילה הבאנו עניין זה, ולא משום שמונח זה דרוש היה ברשימת מונחי הימאות, אלא משום שחשבנו, שתהיה כאן הודמנות למצוא מלה מתאימה למושג מקיבל. מצאנו במילוננו של גיר את המלה לָשֶׁךְ, שנראתה טובה בשל קוצרה, אולם בהערות הובעו ערעורים על הצעה זו, שנראו לנו צודקים. משהוספנו לדון במונח, נתברר, שאין הוא דרוש לימאות בכלל, בייחוד שמושג זה ייכלל להבא במושג הכולל container, שקבענו לו בעברית מקולה.

הא' ברגנרין: האם מכאן מתחייב באמת, שנגזור שם-פעולה מְכֹלֵה או מְכַלֵּה, כפי שהציעה הוועדה?

הא' איתן: רצוני להבהיר קצת את המושג container. מביאים משאות לנמל בכלי קיבול גדולים, בעלי גודל אחד, וזה מפשט את הטעינה והפריקה. השם האנגלי container נתקבל בלשונות אירופה שונות, ואפילו בצרפתית אומרים עדיין container. הוועדה מציעה לכלי הקיבול הזה את המונח העברי מְכֹלֵה, ולא היה כל ערעור עליו. אולם ממונח זה נגזרו מונחים אחרים באנגלית, בפרט שם הפעולה containerization, כלומר אריזה במכולות. לעניין זה הוצע הפועל מְכַלֵּה ושם הפעולה מְכֹלֵה, ולחידוש נוסף זה מכונן ערעורו של הא' ברגנרין.

הא' בן-גון: הערעור הרי הוא מכונן נגד גזירת מונח בן מלה אחת במקום "אריזה במכולות"; אולם מושג זה כולל לא רק את פעולת האריזה. זוהי שיטה חדשה, והיא מסתעפת לפרכים רבים בטיפול במטען בימאות, ומשום כך לא היה מנוס מגזירת הפועל הדנומיניטיבי מְכַלֵּה מן ה"מכולה", ובעקבותיו בא גם שם-הפעולה.

הא' לייבל: זהו הוויכוח הישן והמתמיד על ריבוי הצורות כמו מְכֹלֵה. מוטב מְכַלֵּה.

הא' ייבין: אינני רואה הבדל מבחינת החידוש בין מְכַלֵּה ובין מְכֹלֵה. אם אנו מחליטים לגזור פועל ושם פעולה מן השם מכולה, שנגזר משרש אחר (כול), הרי אין הבדל אם נגזור מְכֹלֵה או מְכַלֵּה. כבר עשו כן חז"ל בחדשם פועל תרם מ"תרומה", שבעצמה יצרה משרש רום, אבל במקרה זה חושבני, שכל הדבר פסול. וכי רע לומר "לארוז במכולה"? הרי זוהי נתינה לתוך מכולה.

הא' מלצר: וכל השיטה כולה איך תיקרא?

הא' ייבין: באותה רשימה ניסתה הוועדה להציע זוג מונחים, זָבַר-הַזְבִּיר בשני מובנים מנוגדים, האחד למשמעות של פריקת זְבוּרִית, והשני לטעינתה. משבאו ערעורים על כך, קבעה הוועדה זיבר לעניין טעינת הזְבוּרִית, ואילו לעניין פריקתה לא חששה להציע מונח בן שתי תיבות "פרק זבוּרִית". ומדוע נחשוש כאן למונח של שתי תיבות?

הא' ברגנרין: בחזור הראשון של הוועדה כתוב "המפלה" ומפורש "שימוש במכולה". כשראיתי זאת, אמרתי: אם אפשר לומר "שימוש במכולה", על שום מה נגזר "המפלה"? בהודעת הסיכום לא נאמר אלא השינוי, שמציעה הוועדה בקריאתה השנייה - מְכֹלֵה. יודע אני שיש לנו ועדות, הרוצות לקבוע מונחים בני תיבה אחת. והרבה התווכחנו על כך. טוענים שהדבר נוחץ. מה היא הנחיצות כאן, במונח זה? יפה אמר הא' שבטיאל, שאנו עלולים להניע לידי כך, שיאמרו "לשלחן" במקום "לערוך שולחן", "לשבת ליד השולחן", "לסדר את השולחנות בחדר" וכדומה. שוב טוענים, שיש בלשון חכמים פעלים שנגזרו מ"תרומה", "תחילה".

אולם גירות אלה מועטות הן, ואם נבוא ונרבה בכנון אלה, יתבלבלו התלמידים והמורים, וייווצר דקדוק חדש.

הא' איתן: יכול אני להעיד, שאין שום ועדה, שיש לה עיקרון של חידוש שרשים. כל ועדה שוקלת את הצורך והאפשרות ומקבלת הערות מבחוץ, ולעתים היא חוזרת מהצעתה הראשונה ומסתפקת במונח של שתי מלים.

אבל יש שמלה אחת הכרחית. הנה, למשל, בבלשנות נוקקו לפני שנים רבות למונח כנגד המונח הלועזי "סובסטיביוציה", וקבעו "העצמה", ואומרים "פועל מועצם", כלומר מן עֲצַם גורו הֶעֱצַמָה, ומכאן את כל מערכת הפועל הֶעֱצַמָה, הֶעֱצַמָה, מֶעֱצַמָה. ואני משער, שגם היום יאשרו חברי האקדמיה שימוש זה, משום שזה בתוך תחום מקצועם, בבלשנות. וכך נוטים לנהוג גם בעלי המקצועות האחרים. והקביעה היא לא למען המילון בלבד, אלא לשימוש שבמעשה. כשאנו צריכים להביע preconcontainerized קשה להשתמש בצירוף בן מלים רבות.

הא' בן-חיים: נראית לי הצעתו של הא' ברגרין, שלא לאשר מלה כזאת, ולא משום שזה נגד הדקדוק העברי - אלא משום שיש כאן שאלה של הרחקת הלשון ממקורותיה. אין הדבר דומה לגירות הֶעֱצַמָה, הֶעֱצַמָה מן הֶעֱצַמָה, שנגזרה מן עֲצַם. הרי אין כאן יצירת שורש חדש, אלא הוספת משמעות חדשה למלים הנגזרות, משמעות שכבר ישנה במלה עֲצַם, שממנה נגזרו. ולעניין שאנו דינים בו עכשיו - היה מקום לדון, אילו באה הוועדה והציעה פועל ושם-פועלה מעצם השרש כול, כגון "לכולל" וכיוצא בזה. יש להצטרף, שנוצרים שרשים חדשים יותר מדיי ושהסיבה הגורמת לכך אינו צורכה של העברית כשלעצמה, אלא החיקוי ללועזית מסוימת, לאנגלית. ככה התחילו לומר "מיסוי", במקום "הטלת מס", "קביעת מס". ולמה? משום שבאנגלית אומרים taxation, באו ויצרו שורש חדש ומיותר על דרך ל"ה. ושואל אני: אם יכלו לשונות כצרפתית וכגרמנית לפרנס עניין זה במונח מורכב, מדוע לא תוכל גם העברית לפרנסו במונח בן שתי תיבות? ואפילו במקום שגם לשונות אחרות עשו מונח בן תיבה אחת, עדיין אין זה מחייב, שגם העברית תעשה כך בנידון מסוים זה.

אין לנו להשלול את עצמנו, שמונח שקבענו בתחומנו של מקצוע יישאר בתוך התחום ולא יפרוץ החוצה. זה טיבה של מלה חדשה, שהיא דוחה את המלים המצויות. דרך משל: כשנקבע שם התואר יָשִׁיר לעניין מסוים בינאומטריה, התחיל שם התואר יָשִׁר להיעלם מלשון הציבור.

הא' איתן: כל מה שאמרתי עד עתה בעניין זה, אמרתי, כדי לנמק את הצעת הוועדה. כשלעצמי, נלחמתי בישיבות רבות בוועדה לקביעת מונח הַכְּלָה, שם-פועלה מהפעיל, ולמתן משמעות נוספת זו להפעיל.

הא' בן-גון: קשה להסביר כאן את דעתה של הוועדה, לאחר שהוטל בה חשד מראש, ואני, כאיש הלשון בוועדה חשוד, שאני נוטה לקבל על נקלה חידושים מיותרים. אותו חשד אפשר היה להטיח גם כלפי ועדות אחרות, שקיבלו מונחים על דרך זו; אך מעולם לא באתי אליהם בטענות כאלה, מאחר שהתייחסתי באמון אל נציגי האקדמיה היושבים בהן, והנחתי, שעשו מלאכתם באמונה, ולא היו בעלי עקרונות נוקשים ולא מתפתים לכל יצר. כאן נלחמתי בחידוש יוֹמִים, משום שהיה פסול מבחינה לשונית, שרירותי, ואף על פי כן נתקבל על דעת המליאה. אבל לא הטלתי חשדות. כדוגמת מונח זה כבר נתקבלו מונחים אחדים. אבל מונח מחודש מחיפה מטילים בו דופי. חידוש מונח מירושלים אינו חשוד בשינוי הדקדוק העברי. לא נטיית לקבל את המונח הנדון, אלא לאחר שנתברר לי, ששום מונח אחר אינו מביע את הכלול במושג, וצירופים של מלים אחדות לא יתאפשרו כנדרש. לא המלה הלועזית קבעה כאן, אלא בריר המושג, ולא מן הצורך, שאלאה אתכם בכל הבירור, שהיה בוועדה.

הא' בן-חיים : לא הוטל כאן חשד. רק הובעו דעות לעניין חידוש זה וכיוצא בו, והובא גם נימוק ענייני נגד יצירת שורש חדש, כשלא הוכח שיש הכרח בכך. מבקש אני את הא' בן-גון שיסביר לנו מה פירושו של המונח, ומה הכריח את הוועדה לקבוע דווקא מונח של מלה אחת.

הא' בן-גון : הנימוקים שהובאו נגד קביעת הוועדה לא היו ענייניים. כשאיש הוועדה אומר, שהיה צורך בכך, הרי הטענה שלא להרבות במונחים כגון אלה – אינה עניינית. אין בידי להביא את כל הנימוקים. אומר רק את העיקר. המונח הנדרש מציין לא את העבודה עצמה בלבד, אלא גם שיטה שלמה המושתתת על אותה דרך של אריות מטענים. צירופים שונים ומורכבים כרוכים במונח זה. אנשי הוועדה דיברו על צירופים, המהלכים כבר עתה בין אנשי המקצוע, ועוד המושג עתיד להתרחב. כשבדקתי את הדוגמות, ראיתי, שאין לנו מנוס מקביעת מונח בן מלה אחת כנגד המושג האחד, הרחב ביותר, משום שכל מונח מורכב יסרבל ביותר את הצירופים השונים, או אף ימנע אותם.

הא' איתן : ברור, שאין הא' בן-גון יכול להביא כאן את מלוא ההנמקה, ואם יש עניין לשכנע את המליאה, שתקבל את הצעת הוועדה ברוב קולות, אין קושי. אבל אם יש התנגדות חזקה ליצירת השורש החדש, אני מציע לדחות את ההכרעה עד הישיבה הבאה. ואז תינתן הסברה מפורטת למושג.

הא' מלצר : נדמה לי, שהמונח נחוץ באמת. המונח מְפּוּל כשר ויפה, ואני מציע שנצביע ונקבל אותו.

הא' אסטרן : אנשי המקצוע הסבירו, ששיטה זו של אריזה במכולות אחידות הולכת ומתפשטת, ויש כעת נמלים המטפלים רק במשלוחים ארוזים בשיטה זו. המונח containerization משמש אפוא בצירופים רבים, וצריך להיות קצר. ביטוי כגון "משך הזמן, שבו המטען נתון במכולות" הוא מסורבל לעומת ביטוי כמו : "משך המיפול".

הא' קראו : עלינו להילחם במלים זרות ; לא "נאציונליזציה" ו"הומניזציה", אלא "הלאמה" ו"האנשה". אם לא נשכיל לתת מונחים בני מלה אחת, ירבו במלים לועזיות. ומשום כך אני תומך בהצעת הוועדה.

הא' בן-חיים : נדמה לי, שהמליאה לא קיבלה הסבר מספיק, והייתה הצעה, שנדחה את ההצבעה, עד שיתברר, אם אין מוצא אלא הצעת הוועדה. לשם כך אני מביא להצבעה של ניסיון את הצעת הוועדה. אם תתקבל – תתקבל, ואם לאו – יובא העניין להצבעה בישיבה הבאה.

בעד המונח מְפּוּל הצביעו – 6

נגדו – 11 נדחה

הא' בן-חיים : אם כן, המונח המוצע לא נתקבל היום, והעניין יוחזר לוועדה לביורר גוסף.

בין השינויים, ששינתה הוועדה בקריאתה האחרונה, אני רואה בהודעה למליאה מִזָּן כנגד המונח הלועזי feeder hatch) במקום ההצעה הקודמת וְ. מה טעמו של השינוי?

הא' בן-גון : feeder מקובל בתחומים שונים בתרגומו העברי וְ, ויש שמשמש במקומו מִזָּן. אבל בשנים האחרונות נמנעו ועדות רבות מלהשתמש בצורה מִזָּן, משום שאת הפעולה מביעים בבניין קל : זָנַם, ולא מִזָּנַם. משום כך נטשו הוועדות השונות לטכניקה מִזָּן, וקיבלו בדרך כלל וְ בלבד. וסיבה נוספת לדבר : הבינוני הגורר מן ההפעיל ממש בלשון יום יום במשמעות "מוסיף כוח ובריאות", כמו ויטמינים. אף בימאות קבענו תחלה וְ, והיו ערעורים

רבים. חזרנו ודגנו וראינו, שאין זה באמת אותו ה-feeder כמו במקומות אחרים. ה-feeder בחשמל, למשל, מספק כוח, ואילו כאן לפנינו מְכַל מסוים, שדרכו עוברים גרגרים או גרעינים ממקום אל מקום. משום כך חיפשנו מלה, שתהיה בה קרבה אל ה-feeder, אבל גם קרבה אל המחסן, או אל בית הקיבול. מָזֵן נראה לנו ממלא את שתי הדרישות. אנב, זָן עלול כאן לגרום ערבוב עם הזנים השונים של התבואה.

הא' בן-חיים: הממונה על הטרימינולוגיה השוודית בתחום המתשבים האלקטרוניים, שביקר לפני שבועות אחדים אצלנו, אמר, שרוצה הוא ללמוד, כיצד אנו מצליחים לעצור את שיטפון המונחים האנגליים. הלשון השוודית הולכת ומתמלאת מלים אנגליות ללא נשוא. בייחוד נתרשם מן העובדה, שהחלטותיה של האקדמיה מחייבות את מוסדות הממשלה. בדעתו להציע חוק כזה שם.

הא' אירמאי: עובדה היא, שהלשון האנגלית היא העשירה שבעולם. ויש בה כמיליון מונחים. וכל זה, משום שקלים בה הצירופים יותר מכל מלשון אחרת. אולם הלשון העברית אינה מסוגלת לקלוט כל מונח אנגלי. לכן חבל, שהשינויים ששינתה הוועדה הובאו לפנינו עם תרגומם האנגלי בלבד. אנו רואים את המלה feeder, אבל אין אנו רואים, מה עשו שאר הלשונות. אין אנו חייבים להתחשב במונח האנגלי, אלא בתוכנו ובמובנו בלבד. לפי זה אין עלינו לתרגם feeder בכל מקצוע במונח עברי אחד דווקא, אלא ייתכן שבמקצוע אחד יתורגם feeder זָן, ובמקצוע אחר במונח עברי אחר, הכול לפי העניין. במקרה דנן הכוונה להִתְקֵן, שבאמצעותו שופכים את הגרעינים לתוך המכל. "זָן" אינו רצוי, כי כאשר מדובר בשפיכת גרעיני תבואה, למשל, עלול "זָן" לגרום לטעות הבנה. באשר ל"מִזִין" – יש הרבה דברים שהם מזינים. חיפשנו צורה שלישית וכשהוצעה מָזֵן, אמרנו: צורה זו נראית לנו. מובן, שאילו מצאנו צורה אחרת, היינו מעדיפים אותה.

הא' לייבל: אינני מבין למה מוכרח להיות דווקא "זָן", "מִזִין"? אפשר לגזור משורש אחר, שהרי מצאנו "זָן ומפרנס".

הא' אירמאי: כבר הועלתה הצעה זאת ונדחתה בוועדה.

הא' קוטשר: שמא נעשיר את לשונו בשורש נוסף, ספּי. ההוראה ברורה: שופכים לתוך פיו ("ספּי ליה כתורא").

הא' שלי: שותף שני לדבריו של הא' אירמאי. אחת הטעויות הקשות בעבודתנו היא, שאנו מושפעים עד מהרה מן המונח הלועזי, ואיננו פוגים קודם כולל מושג, לעצם או לפעולה. מדוע צריך לראות כלי זה כמוזין, כמפרנס ולא פשוט – מגיש, מביא, שופך, יוצק וכדומה? ניקח את המלה הפשוטה ביותר המבטאת את הפעולה. והוא הדין לעניין ה"מכולה", שדיברנו בה לפני כן. מדוע לא ניחד לו שם לפי צורתו, ולא דווקא לפי פעולתו, תרגום מילולי של container? הנה באנגלית יש גם casing – מתן סחורה בתיבות. הנוכל ללכת אחריה ולומר "תיוב" או "תיבוי"? יש לשוב ולעייין בדבר.

הא' בן-חיים: הצעת הוועדה – מָזֵן. כאן הועלתה הצעה מן השורש ספּי. אבל הצעה זו לא נדונה בוועדה.

הא' מלצר: מדובר על כלי, שאינו מכיל ואינו מזין, אלא מספק. תפקידו העיקרי הוא אפוא לספק, ואני מציע סְפֹק, על משקל סְפֹג.

הא' בן-חיים: הועלו הצעות של שני שרשים חדשים: ספּי, ספּק.

הא' מירסקי: האם זה יכול להיות דומה לאפרכסת שברייחיים? אם כן, שמא נקרא לכך אפרכסת.

הא' בן-נון: כל ההצעות שהוצעו כאן, גם "אפרכסת" ועוד אחרות, היו לפני הוועדה ולפני ועדת האישריים - חוץ מן השורש ספי - ונדחו מטעמים שונים. לא נראה לנו ללכת בכיוונים ההם. ואשר להצעה "ספי" - אני חושש מפני המשמעויות האחרות, שיש לשורש זה.

הא' רוזנטל: אני מציע את השורש שפע, הרי יש כאן גם הספקה וגם שיפוע.

הא' לייבל: "ספי פירושו "לאכול". כמו "למען ספות הרוה את הצמאה".

הא' בן-חיים: כלום אנו יודעים מה הפירוש של פסוק זה?

הא' שבטיאל: תומך אני בהצעת הא' קושטר. שורש זה משמעו "שפוך", וניתן לגזור ממנו שם ספי במשקל פְּלִי, טְפִי, טְנִי וכד'. שורש זה מצוי גם בערבית במשמעות מעין זו (سقى, ספי).

הא' זיידל: אף אני תומך בהצעת הא' קוטשר, אבל מעדיף אני ספא, שממנו גזור השם מְסָפֵא.

הא' קוטשר: אם נקבל את ההצעה, הרי לפנינו שורש שלם, שנוכל להשתמש בו לא רק לתיבה לועזית זו, אלא גם לכיוצאת בה.

הא' בן-חיים: מאחר שהצעת ספי לא הייתה לפני הוועדה, נחזיר את העניין לוועדה לדיון נוסף. אני מבין שאם תקבל הוועדה שורש זה, לא נצטרך לשוב ולדון ולאשרו, ודי יהיה במסירת הודעה למליאה.

הא' בן-נון: ספק, אם כדאי לקבוע ל-feeder שורש אחר ברשימה זו בלבד, שהרי בכל שאר המקצועות יישאר ון, מְוִין.

הא' בנעט: כפי שאמר הא' בן-חיים, לא הובאה טענה ממשית נגד הצעת הוועדה. התאמת המונחים לשימוש בין-לאומי חשובה מאוד, לדעתי. לעתים קרובות רצוי להשתמש במלים הזרות עצמן, כשהן בין-לאומיות. במקרים מעין זה שלפנינו יפה אם ניתן להזכיר מתוך המלה העברית שנבחרה את הביטוי המקובל בלשונות החשובות ביותר. לפיכך מעדיף אני את המלה מְוִין, המתאימה בדיוק ל-feeder.

הא' איתן: מכל הרשימה שהוגשה כאן נשארו אפוא בצריך עיון שני מונחים: (א) containe- rization; (ב) feeder. אני מבקש לצרף אליהם עניין שלישי: המונח spontaneous combustion; inflammation; Selbstzündung. בהודעת הסיכום רשומה החלטת הוועדה "התלקחות עצמית". במונחי הביטוח כבר נתקבלה ואושרה הצעה אחרת, ויש כאן סתירה. גם עניין סתירה זו יישאר בצריך עיון.

הא' בן-חיים: הבה נאשר את כל הרשימה, חוץ משלושת המונחים, שהזכיר הא' איתן, ואלה יובאו לפנינו בישיבה הבאה.

בהצבעה אושרה פה אחד רשימת מונחי הימאות, פרק ט', חוץ משלושת המונחים הנ"ל.

ד. הגב' בהט: מונחי הצילום, מפרק ו' עד פרק י"ד, המוגשים עתה למליאה, נדונו בוועדה,

1. הפרק יבוא במילון למונחי הימאות, העומד לצאת בסדרת המילונים המקצועיים.

שחבריה הם האדונים ח' רבין וע' איתן מטעם האקדמיה והאדונים א' אופנכר וג' הרטמן מבעלי המקצוע. מזכירת הוועדה הייתה הגב' בהט.

הוועדה נעזרה בעבודתה ברשימות קודמות של ועד הלשון ושל האקדמיה ובעיקר ברשימת מונחי הצילום, שהוכנה בשעתה בידי האדונים סוסקין, ויוסקי והאחרים ושנדפסה בלשוננו ג', עמ' 170-178.

הפרקים הוצעו לפני חברי האקדמיה ולפני בעלי המקצוע בחוזרים ביום כ"ז בניסן וביום ד' בתמוז תשכ"ו, ונתקבלו עליהם הערות מאת האדונים ש' אירמאי, י' בורלא, י' בן-גון, ה' היימן, א' ויינרב, ד' יצחקי, א' לוטן, ש' מלצר, ש' ניימן וא' פיינגבאום.

הוועדה דנה בהערות אלו בחמש ישיבות, וסיימה את דיוניה בכ"ג באב תשכ"ו.

שתי הודעות-הסיכום של מונחי הצילום על הפרקים ו' ו-ד נשלחו אחת ביום כ"ח באלול תשכ"ו והאחרת ביום י"א במרחשוון תשכ"ז. על הודעות-הסיכום האלה נתקבלו הערות מאת האדונים ש' אירמאי, א' אסטרך ושי' ייבין. הוועדה למונחי הצילום שקלה בדעתה הערות אלה, והיא מביאה לדיון המליאה מספר מונחים.

בעקבות ההחלטה מישיבת המליאה הקודמת החליטה הוועדה לקרוא overhead projector - מטול עקיף. במונחי החינוך נקרא מכשיר זה "דיאסקופ פתוח".

הא' איתן: הוועדה מביאה לדיון המליאה את הפועל to sensitize ושמות אחדים, הנגזרים ממנו, כגון hypersensitization, sensitizer וזה עניינו של המונח: יש חומרים, שהם רגישים להשפעות כימיות או פיזיות מסוימות. השאלה היא, כיצד תיקרא הפעולה של עשיית החומר לרגיש. הבניינים השונים של שורש רגש, שמן הראוי היה להשתמש בהם כאן, לא נראו כאן, משום שהם תפוסים לשימושים אחרים. אי אפשר להשתמש כאן בהפעיל; ואם נאמר להשתמש בפיעל, קשה יהיה לגזור את שם הפעולה, שכן השם "ריגוש" תפוס לעניין אחר בפסיכולוגיה. ואם נבוא לקבוע רָגַש, נצטרך לקבוע כשם-פעולה לא "ריגוש", אלא "מתן רגשות". לא ראתה אפוא הוועדה אלא להציע צורה מרובעת ע"י הכפלת למד השורש: רָגַש, מְרַגֵּשׁ, רָגַשׁוּשׁ-יתר. הצעה אחרת היא גזירת בניין שפעל: שָׂרַגַּשׁ, מְשָׂרַגֵּשׁ וכו'; והצעה אחרת, שהעלה הא' מדון, צורה באל"ף תחילית - אָרַגַּשׁ, מְאָרַגֵּשׁ וכו', כדרך שכבר נתקבל אֶבְחַן, שאף הוא יש בו ממשמעות של גרימת פעולה, וקרוב הוא להפעיל, וכדרך שנמצא בשימוש, אמנם לא אושר מטעם האקדמיה, אֶחְסַן במשמעות הכניס למחסנים.

הא' מורג: ההצעה אָרַגַּשׁ נראית לי ביותר. הצורה רָגַשׁ יש בה ממשמעות הלחואי של ההקטנה. הצורה שָׂרַגַּשׁ - הנראית מבחינה היסטורית כתוצאת היבדלות (דיסימילציה) שקרתה בשורש שרש... - עיקר הפגם שבה הריהו - שאין הקשר שבינה ובין רגש נראה ברור.

הא' שלי: לדעתי ראוי שנשתמש בבניין פיעל, רָגַשׁ. עדיין אינו תפוס. ואף אם יש בו, או עתיד להיות, עניין לתחום הפסיכולוגיה, מה סכנה בדבר? יהיו לבניין זה שתי המשמעויות, ואין שום חשש לטעות. לעניין רָגַשׁ - מסכים אני להערת הא' מורג, שהביטוי הזה טוב להקטנה, או לעידון. אם המלה "רגשושים" עדיין לא שימשה, ודאי עתידה שישתמשו בה, כדרך "רחשושים" מן רָחַשׁ. הצורה אָרַגַּשׁ אינה פסולה בעיניי, כל זמן שאין אנו מרכיבים בחידושים על דרך זו, אלא רק במקום שאין בררה. אֶחְסַן שהובאה בחזר כראיה מחזקת, היא דוגמה לפסול, שכן יש לנו שימוש כשר בהפעיל, הָחְסַן, ואין כל צורך בצורה אֶחְסַן, ובמיוחד שיש לעומתה אֶכְסַן, צורה כשרה לגמרי, ולא כל הוגה וכל שומע מבין להבחין בין ח"ת לכ"ף, הרי מלבד שאין בה צורך היא גם מכשילה.

הא' שירמן: אף אני מציע לקבוע כאן את הפיעל, ולפיכך שם הפעולה יהיה רגוש.

הא' אופנברך: יש להתחשב בכך, שיש sensitization, שהיא הפעולה הנעשית ע"י יצרן החומר, ויש sensitivity אשר היא תוצאת הפעולה הזאת, והיא החשובה בשביל הצלב. ברור, ששני המונחים זקוקים לתרגום נפרד.

הא' מורג: ברובד הנמוך והבינוני של העברית המדוברת משמש הפיעל, היינו ריגוש, במשמעות עשה את מישוה "מרוגש", נרגו. לענייננו כדאי שנקבע מונח שיהיה חד-משמעי.

הא' קרוא: הואיל ורבים בין דוברי עברית אינם מבחינים בדיבורם בין ה"א לאל"ף, הרי שלא רצוי לקבל את הצורה אַרְגֵּשׁ. רְגֵּשׁ יש בו משום הקטנה ולא הגדלה. ההצעה שְׁרָגַשׁ נראית לי מצוינת. שְׁרָגַשׁ מזכיר בצורתו את שְׁכָלַל הקדום ואת שְׁכָפַל החדש.

הא' איתן: בניין פיעל היה ראוי להתקבל כאן, אילולא כבר נקבע ריגוש למשמעות emotion. אם נקבל ריגוש גם כאן, הרי אנו מפריעים לקליטת המונחים שקבענו, אין לנו להוסיף על ריגוש הוראה אחרת.

הא' מלצר: הצורה המוצעת ארגש נשמעת באוזני כשליטת הרגשות. ההצעה רגש יש בה ממשמעות ההקטנה. ההצעה שרגש נראית טובה מבחינת העניין, אלא שהכיעור שבא דחה ועושה אותה ללעג. אני מציע מְרַגֵּשׁ, מְרַגֵּשׁ, מְרַגֵּשׁ.

הא' אירמאי: הא' שלי דיבר על המרחק הגדול שבין ה"ריגוש" הפסיכולוגי ובין העניין הנידון כאן. אף הריגוש הפסיכולוגי הוא תוצאה מתהליכים כימיים, ומבחינה עקרונית אין בינו לבין sensitivity של הנייר כל הבדל עקרוני. ייתכן שבהקשר אחד ידובר על ריגושו של החולה (כגון במחלות אלרגיות), ובהקשר אחר על sensitivity של הנייר, המשמש לצילום התופעות. משום כך, עשוי המונח ריגוש לגרום לערבוב מושגים. "שרגוש" צורם את האוזן, ואילו "רגוש" יש בו מן ההקטנה. לא נשאר לנו אלא אַרְגֵּשׁ או מְרַגֵּשׁ.

הא' שירמן: בכמה לשונות לועזיות אותו פועל ואותו שם משמשים גם לגבי האדם גם לגבי הנייר. יש לבדוק, אם יש בכלל לשונות, המשתמשות כאן בשני מונחים שונים

הא' בן-נון: לא התכוונתי להשתתף בדיון זה, אך תמה אני, משום מה הפעם הניחו לי לשאול את השאלה, אם באמת אנו מוכרחים למצוא מונח בן מלה אחת, ואי אפשר להביע את העניין בשתי מלים. כלום ההצעות "ארגש, שרגש, רגש" יפות כל כך ללשונו, שאין מקום לשאלה, אם אינן מיותרות?

הא' אירמאי: יש צורך בנגזרות רבות.

הא' בן-חיים: כלפי דברי הא' מורג יש לומר, מבחינה דקדוקית, שהכפלת למ"ד השורש לא תמיד באה לשם הקטנה. יש שהיא באה דווקא לשם הגדלה וריבוי. נימוקו נגד רְגֵּשׁ אינו אפוא נימוק דקדוקי מוחלט. לא באתי להציע "רגש", אבל איני רואה פגם דקדוקי בהצעה.

הא' מורג: ודאי אתה צודק מבחינה תיאורטית - היינו, הכפלת ל' השורש אינה מציינת בהכרח הקטנה, אבל ברור שפעמים יש בה הקטנה, וחושש אני, שהמשתמש בפועל המיוחד שְׁרָגֵשׁ, יחוש בו משמעות של הקטנה. דבר זה רצוי למנעו.

הא' בן-נון: מבחינה לשונית יש להעיר, ששלוש ההצעות קשורות ברגש, ולא ברגישות, וכאן עלינו להביע פעולה, שעושה דבר מה לרגיש.

הא' מלצר : עלינו לשמוע מפי בעל המקצוע, אם ייתכן כאן מונח בן שתי מלים.
 הא' אופנבכר : מבחינת המקצוע אפשר.

הא' בן-חיים : יש לפנינו שלוש הצעות של הוועדה ושתי הצעות שעלו כאן. הצעות הוועדה הן: (א) רגש, (ב) שרגש, (ג) ארגש. ההצעות שנשמעו כאן: (א) הפועל ריגש ושם הפעולה מתן רגישות, או שם הפעולה ריגוש; (ב) מרגש. ויש עוד מי שמציע עתה: עשה רגיש.

	בעד רגש הצביעו-2	
נגדו	15-	נדחה
	בעד שרגש הצביעו-2	
נגדו	16-	נדחה
	בעד ארגש הצביעו-3	
נגדו	10-	נדחה
	בעד מרגש הצביעו 2-	
נגדו	16-	נדחה
	בעד ריגש הצביעו 11-	
נגדו	7-	

הא' בן-חיים : לשיטתם של אלה שמחייבים ריגש יש הצעה, ששם הפעולה יהיה: מתן רגישות.

הא' זיידל : או "גרימת רגישות".

	בעד מתן רגישות הצביעו-9	
נגדו	3-	

הא' מלמד : ועוד הצעה: "עשה רגיש" או "נתן רגישות".

	בעד עשה רגיש, נתן רגישות הצביעו-8	
נגדו	6-	

הא' בן-חיים : מהצעה זו ברור לנו, שנפסלו ההצעות: "רגש", "שרגש", "ארגש", "מרגש". ההצעה "ריגש" זכתה ל-11 קולות כנגד 7. ההצעה "עשה רגיש", "נתן רגישות" זכתה ל-8 קולות נגד 6. משתמע מכאן, שהמונח ריגש זכה לרוב הקולות.

נתקבל : רגש.

הא' איתן : לשמו של החומר הידוע בלועזית gelatine הציעה הוועדה צורה עברית גל'רין. ע"י הצעה זו יבוא העיצור גימ"ל העברי בראש השם ולא ג' הלועזי, וע"י השינוי של t לדל"ת עברית תינתן למלה זיקה אל השורש העברי גלד במשמעות "קָרַש". לפי הצעה זו יתורגם הפועל to jelly - הגליד. ועדת האישורים למונחי הטכניקה שבחיפה, לפי הצעתו של הא' אירמאי, מציעה כשם החומר ג'לטין, וכפועל - הקריש, נקרא.

הא' אירמאי : דרך זו מוכירה את "דילוג רב" של סוף תקופת ההשכלה. לכל החומרים מעין מרגרינה, סכרינה וכד' אין אנו נוהגים לתת צורה עברית מקורית. השורש גלד אינו עניין לכאן, שהרי משמעו בעברית הוא "העלה קרום", או "נהפך לקרח". כאן אין לא זה ולא זה. יש כאן רק קריש או מקפא מעין הפודינג, כלומר חומר שאינו מוצק ואינו נוזלי. יש חומרים רבים

כאלה, ואחד מהם הוא החומר הנקרא gelatine. אני מבקש, שלא נשנה את צורתו, אלא נקבענו כצורתו הבין-לאומית, אם ג'לטין אם ג'לטינה.

הא' לייבל: הצעת הוועדה היא בדרך של התחכמות, שהייתה נהוגה בימי ועד הלשון. היום אין אנו נוהגים להתחכם בדרך זו.

הא' בנעט: גם דעתי היא, שאין לנו ללכת בדרך של "דילוג רב", שכן ע"י כך תרד רמתם של המונחים.

הא' אירמאי: קביעת שם מעין ג'לדין מסוכנת היא מבחינה נוספת. בין השמות הקיימים והמחדשים בתחום הכימיה האורגנית עלול להופיע באחד הימים שם מעין גלדין, שיהיה מכון לחומר אחר לגמרי.

הא' רוזנטל: סוף סוף – אחרי כל ההסברים המקצועיים – אף ה"ג'לטינה" הלועזית נזרית מן השורש הלטיני: gelu (gelus) – קרח, קפור (הפועל: gelari [gelatus]). שם-תאר: gelidus). ומכאן באה התיבה לאיטלקית ולצרפתית; וזה אף jelly באנגלית. היינו ממש כמו שורש גלד שבארמית ובמשנית (גליד – אהלות פ"ח מ"ה, מקואות פ"ז מ"א, ועוד). למה ייגרע אפוא השורש "גלד"; רק בשביל שבמקרה יש צליל כיוצא בו גם בלשונות הרומאניות? אין בכך שום פסול. ואינו דומה כלל ל"דילוג-רב", שאינה אלא בדיחה של התחכמות. רק הסיום "ין" אינו נראה לי (אעפ"י שבדוחק אפשר אולי להגן גם עליו). שמא כדאי לחשוב על סיומת עברית יותר: ג'לדינת, או ג'לדית.

הא' רבין: כבראשית רבה פרק ד' אנו מוצאים: גלדה טיפה האמצעית; ובירושלמי ברכות ב ע"ג: יחוק הרקיע, יקרש הרקיע, יגלד הרקיע, ימתח הרקיע. בעניין זה בוודאי לא מדובר על הפיכה לקרח, אלא על הרופף הנעשה מוצק. מסכים אני לדברי הא' אירמאי, שסכנה גדולה היא לקרוא חומר כימי מסוים בשם ששייך לחומר כימי מסוים אחר. ואם כן, אסור לקבוע כל שם לחומר כימי בעברית, שכן תמיד צפויה הסכנה שיופיע במינוח הבין-לאומי חומר אחר שייקרא בשם זה או דומה לו. אם זה שם במערכת השמות הכימיים, הרי יש להשאירו בצורתו הלועזית המקובלת. אולם נראה שכאן לפנינו שם עממי, שגם עקרות הבית נוקקות לו, ולצורך יום יום נראה לי, כי עלינו לקבוע שמות עבריים. אם יש אפשרות לקבוע כאן תרגום-שאיילה עברי, שגם בצלילו דומה לשם הלועזי, איני רואה בזה כל רע. ולדעתי זה יפה. כלום שורש עברי פסול לשימוש, משום שבמקרה הוא דומה לשורש זר? אשר לצורה – הרי הכוונה היא לראות ב"ין" את סיומת הרבים, כמו ב"חמין".

הא' אירמאי: אני טוען, שהמלה gelatine אין לה קשר ענייני עם geler הצרפתי, שפירושה "קפא", אם כי התפתחה ממלה זאת מבחינה היסטורית. אין הדבר דומה לגלידה, שאנו אוכלים, שהיא ממש חומר קפוא. כאן רק מצב שאינו מוצק בדומה לפודינג. אם תאמר עקרת הבית "גלדין", לא יהיה בזה אסון; אולם אם היא תאמר "הגליד" במקום "הקריש", כפי שנתקבל בשעתו, זה לא טוב. משום כך אני מתנגד גם לתרגום הפועל to jelly על-ידי "הגליד".

הא' לייבל: אני מציע: ג'לדינה.

- בעד ג'לדין הצביעו – 12
- נגדו – 7
- בעד ג'לטין הצביעו – 7
- נגדו – 11
- נתקבל: ג'לדין.